

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

قصور پزشکی

دکتر محمد رضا فارسی نژاد
اداره کل پزشکی قانونی استان لرستان

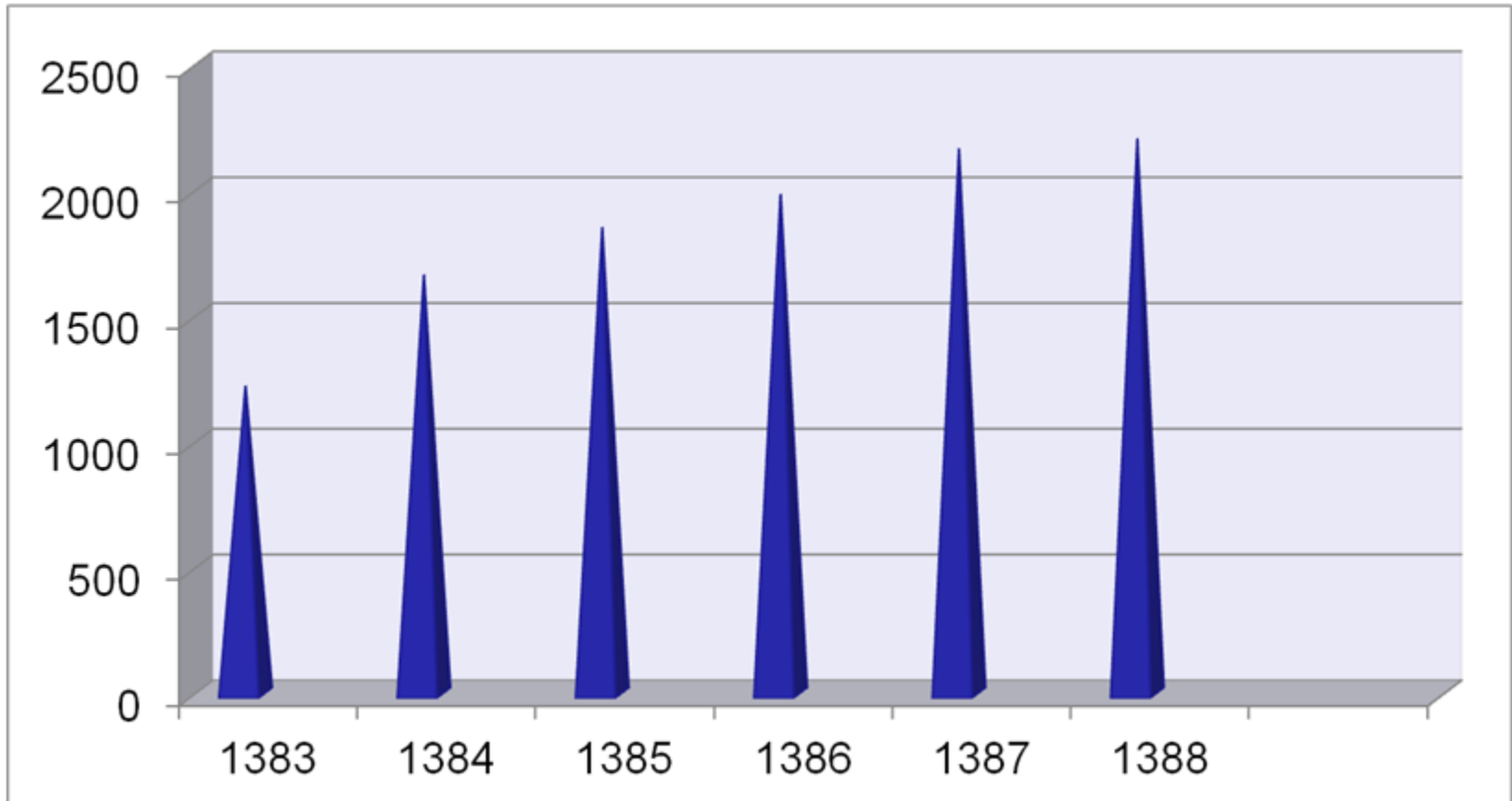
به دلایل متعددی پزشکان باید از مسائل حقوقی و قانونی رشته خود مطلع باشند:

- ۱- شکایت از پزشکان افزایش یافته است.
- ۲- مراجع متعدد به امور حقوقی و قانونی حرفه پزشکی رسیدگی می کنند.
- ۳- قوانین متعدد و زیادی ناظر به کار و حرفه پزشکان است.
- ۴- اطلاعات مردم از قوانین و حقوقشان افزایش یافته است
- ۵- جهل به قانون رافع مسئولیت کیفری نیست.

افزایش شکایت از پزشکان

- در آمریکا در طی 20 سال میزان شکایت از سه تا چهار درصد شکایت به 27% افزایش یافته
- در سوئد 5000 شکایت در سال مطرح میباشد
- در ایران در طی 5 سال میزان شکایت دو برابر شده

مقایسه آمار پرونده های ارجاعی به سازمان پزشکی قانونی کشور

انواع مسئولیت پزشکان

- 1- مسئولیت اخلاقی
- 2- مسئولیت قانونی
- الف: مدنی
- ب: جزائی یا کیفری
- 3- مسئولیت انتظامی

انواع جرم (جنایت) (ماده 289 ق م ا)

- عمد
- شبه عمد
- خطای محض

"قصور پزشکی و علل شایع آن"

- قصور چیست؟
- چه موقع میگوئیم فردی مرتکب قصور شده است؟
- چه موقع گفته میشود طبیب مرتکب قصور پزشکی شده است؟
- انواع قصور پزشکی کدام است؟
- نحوه رسیدگی به قصور پزشکی چگونه است؟
- مراجع ذیصلاح رسیدگی به قصور پزشکی کدامند؟

براي آنکه بتوان گفت فردي مرتكب قصور شده
بايد:

- فردي که مرتكب قصور ميشود بايد وظيفه يا مسئوليتي در
قبال فرد ديگر داشته باشد.
- بايد در اجراي وظيفه يا مسئوليت فوق, کوتاهي کرده باشد.
- در نتيجه کوتاهي نمودن در مسئوليتي که نسبت به فرد
داشته, وي دچار آسيب و زيان شده باشد.

براي اطلاق لفظ "قصور پزشكي":

- فرد بايد بيمار پزشك باشد و در واقع پزشك مراقبت پزشكي و درمان وي را پذيرفته باشد.
- پزشك بايد اعمايي انجام داده باشد كه از نظر معيارهاي پزشكي قابل پذيرفتن نميباشد و يا بطور شايعتر اعمايي را كه به عنوان اقدامات پذيرفته شده پزشكي بايد انجام ميدهد، انجام نداده باشد.
- در نتيجه انجام عملي كه نبايد انجام ميشد و يا انجام ندادن كاري كه بايد انجام ميگرفت، بيمار متحمل اسيب شده باشد.

انواع قصور پزشکی: (تبصره ماده 145 ق م ا)

■ بی مبالاتی

■ بی احتیاطی

■ عدم مهارت ، عدم رعایت نظامات
دولتی، مسامحه و غفلت از مصادیق
آنهاست

”بي مبالاتي“

- پزشك از انجام اعمالی كه در مواجهه با بیمار و بیماری او جزو اعمال پذیرفته شده ضروری بوده اند غفلت نموده است یعنی اموری كه لازم بوده انجام دهد انجام نداده است.
- ترك فعل لازم

مثال 1:

- فردي دچار حادثه شده و توسط پزشك مسئول اورژانس ويزيت ميشود (با اين كار وي مسئوليت بيمار را پذيرفته است). مصدوم در اثر افتادن روي دستش از درد مچ دست شاكي است. پزشك با معاينه باليني تشخيص ضربديدگي جزئي گذاشته و با دستور دارويي وي را مرخص ميكند. مصدوم بعد از مدتي بعلت استمرار درد و تورم ناحيه مچ دست به طبيب ديگري مراجعه و در راديوگرافي تشخيص شكستگي داده ميشود و عليرغم درمان مقتضي دچار عوارضي (بدجوش خوردن، ارتريت و از كار افتادگي) ميشود (بعبارت ديگر بيمار دچار آسيب ميشود)
- پزشك اورژانس از انجام راديوگرافي غفلت کرده و (بي مبالاتي)

مثال 2:

- پزشك جراح روز بعد از عمل جراحي توسط پرستار كشيک تلفني از وخيم شدن حال بيمار مطلع شده و به صدور دستورات تلفني اکتفا کرده و از حضور بر بالين بيمار خودداري نمود. در نتیجه بيمار دچار عوارضي گردیده يا فوت نموده (بي مبالاتي)
- پزشك در مواجهه با بيمار مسموم يا مارگزيده از انجام برخي اقدامات روتين مثل تجويز آنتي سرم لازم خودداري نموده, در نتیجه بيمار دچار عوارضي گردیده است (بي مبالاتي)

”بي احتياطي“

- طبيب, جراح يا سايرين با انجام اقداماتي در اثر بي توجهي و بيدقتي دچار اشتباه شده اند و در نتيجه بيمار دچار آسيب شده است (كارهايي انجام داده اند كه نبايد انجام ميشد).

مثال 1:

- به جا گذاشتن وسایل جراحی یا گاز و امثال آن در داخل شکم بیماری که تحت عمل جراحی قرار گرفته است.

" عدم مهارت "

- ناتوانی در انجام اموری تخصصی که توانایی یا کارایی خاصی لازم دارند. عدم مهارت ممکن است ناشی از تازه کاری و کم تجربگی باشد و یا ناشی از عدم بهره وری کافی از دانش پزشکی ، عدم مهارت ممکن است عملی باشد و یا علمی . به بیان دیگر عدم مهارت یعنی:
- عدم آشنایی متعارف به اصول و دقیق علمی و فنی کار معین

مثال 1:

- زن جوانی در اولین بارداری خود به دنبال سقط جنین ناقص دچار خونریزی شده به جراح متخصص زنان مراجعه تحت درمان کورتاژ قرار گرفته در حین عمل رحم سوراخ شده (بی احتیاطی) و قوسی از روده از سوراخ وسیع رحم وارد آن شده و جراح به تصور آنکه بقایای جفت است روی آن کورت کشیده و منجر به پارگی متعدد روده گردید (عدم مهارت). در ادامه با بیرون زدن بیشتر روده جراح زنان متوجه خطای خود گردید و با کمک گرفتن از جراح عمومی نسبت به برداشتن آن قسمت از روده و ترمیم رحم اقدام شد. متعاقباً بیمار جوان به دنبال عفونت ناحیه عمل و ادامه خونریزی تحت عمل هیسترکتومی قرار گرفت و برای همیشه از نعمت بچه دار شدن محروم گردید.

مثال 2: (نمونه هاي ديگري از عدم مهارت):

عدم بكارگيري تكنيك صحيح در جراحي ارتوپدي
عدم توانايي مقابله صحيح با برخي عوارض احتمالي قابل پيش
بيني

انجام اقداماتي خارج از حيطه تخصصي كه منجر به عارضه و
آسيب بيمار گردد

انجام جراحيهاي تخصصي قلب و عروق توسط جراح عمومي در
صورتيكه به علت عدم تبحر كافي منجر به عارضه گردد

"عدم رعایت نظامات دولتی"

- منظور نظامات خاص مربوط به صاحبان حرفه های پزشکی و رشته های وابسته است. این نظامات خاص شامل قوانین و آئین نامه های نظام پزشکی و دستورالعملهای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و بخشنامه های مراکز علمی و درمانی و هرگونه قانون، مصوبه، آئین نامه، بخشنامه و دستورالعملهایی که از طرف قانونگذار یا مقامات صلاحیتدار در امور پزشکی وضع گردیده میباشد. عمل نکردن به هر کدام را عدم رعایت نظامات دولتی میگویند.

مثالهایی از عدم رعایت نظامات دولتی:

- عدم پذیرش بیماران اورژانسی
- تجویز داروهای ممنوعه
- افشای اسرار بیماران (به جز به موجب قانون)
- تحمیل مخارج غیر ضروری به بیمار
- ایجاد رعب و هراس در بیمار با تشریح غیر واقعی وخامت بیماری
- تبلیغات گمراه کننده و ...
- عدم رعایت نظامات دولتی ممکن است علاوه بر محکومیت کیفری و جبران خسارت وارده منجر به محکومیت انتظامی پزشکان نیز بشود.
- مواردی از عدم رعایت نظامات دولتی که صرفاً به صورت خطا اتفاق افتاده و موجب ضرر و زیان اشخاص دیگر نشده باشد موجب مسئولیت کیفری نخواهد شد.

يك مثال كلي:

- بيماري به علت شك حاد جراحي به بيمارستان شماره 1 مراجعه ميکند. پزشك اورژانس بيمارستان از پذيرش وي خوداري ميکند (عدم رعايت نظامات دولتي) و بدون هرگونه اقدام خاصي با وسايل نقليه متفرقه به بيمارستان شماره 2 مراجعه کرده و در آنجا بلافاصله تحت درماني مقتضي قرار گرفته و بهبود يافته است.
- در اين حالت تخلف بيمارستان شماره 1 ، يك تخلف انتظامي است و منجر به محکوميت انتظامي در نظام پزشكي خواهد شد ولي مسئوليت کيفري بدنبال نخواهد داشت.
- چنانچه همان مريض امکان دسترسي به موقع به بيمارستان ديگر را پيدا نميکند و به علت تاخير در درمان مقتضي دچار عوارضي يا احيانا مرگ ميگردد علاوه بر محکوميت انتظامي مسئوليت و محکوميت کيفري نيز در انتظار پزشك اورژانس بيمارستان شماره يك بود.

مراجع ذیصلاح جهت رسیدگی به قصور پزشکی:

- الف) مراجع قضایی (محاكم دادگستري)
- ب) مراجع انتظامی صنفی (سازمان نظام پزشکی)
- جرائم غیر قصور ممکن است در صلاحیت دادگاههای انقلاب قرار گیرد ولی قصور پزشکی در صلاحیت دادگاههای عمومی است که در برخی شهرستانها شعب ویژه ای از دادگاههای عمومی تحت عنوان شعبه رسیدگی به جرائم پزشکی و دارویی تاسیس شده است.

صدور رای انتظامی

نظام پزشکی

بیمار

طرح شکایت بر اساس قانون تشکیل نظام پزشکی

طرح شکایت ق.م.ا

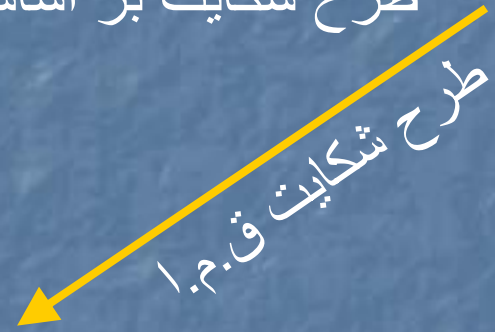
صدور نظریه مشورتی
استعلام

محاكم دادگستري
(دادگاه عمومي)

صدور نظریه کارشناسی
استعلام

پزشکی قانونی

صدور حکم قضایی

شرایط عدم قصور در امور پزشکی:

- ✓ قصد درمان داشته باشد (عدم سوء نیت)
- ✓ اقدامات اخلاقی و مشروع باشد
- ✓ موازین علمی پزشکی در انجام اقدامات رعایت شده باشد.
- ✓ برائت نامه گرفته باشد
- ✓ اقدامات پزشکی ، قانونی باشد

بطور خلاصه

- اقدامات پزشکی باید علمی، قانونی و اخلاقی باشند. در غیر اینصورت ولو از بیمار رضایت یا برائت نامه هم گرفته باشد باز هم مسئول خواهد بود.
- تمامی بیماران حق دارند از پزشکان انتظار درمان طبی استاندارد داشته باشند
- پزشکان موظف نیستند نتیجه درمانی رضایت بخشی را برای بیماران تضمین کنند

"عوامل موثر در طرح شکایات بیماران از پزشکان"

- بررسی آماری نشان از افزایش تعداد شکایات دارد و در بررسیهای تحلیلی مشاهده میشود غالب این شکایات مربوط به مسائل قابل اجتناب است و همکاران پزشک میتوانند با دقت در انجام وظایف خود و حفظ خونسردی و توجه به وضع روحی بیمار و اطرافیان او و شرایط اقتصادی آنها و امکانات درمانی خود و در نظر گرفتن اوضاع و احوال کلی از بروز بسیاری از این شکایات پیشگیری نمایند.

"عوامل موثر در طرح شکایت بیماران از پزشکان":

- عوامل رفتاري
- آگاهی ندادن به بیمار و اطرافیان او درباره عوارض احتمالي و خطرات غيرقابل پيش بيني
- مسائل مالي و موضوع هزینه درمان
- عامل رشته تخصصي
- عامل دخالت ساير همکاران (تحريك ساير پزشکان)
- نگرفتن شرح حال کامل و عدم تکميل دقيق پرونده قبل از اقدامات درماني
- قصور در مراقبتهای بعد از عمل جراحي
- انتخاب بیمار
- عدم مطالعه کافي و نداشتن اطلاعات کافي از تازه های پزشکی
- مجهز نبودن بیمارستان, درمانگاه و کلينیک به وسایل درماني و لوازم پزشکی ضروري
- مدیریت نادرست, نقص مدیریت در بکارگماردن افراد فاقد صلاحیت در درمانگاه, بیمارستان و اتاق عمل و نقص در سیستم سانترال گازها و اکسیژن بیمارستانها
- بي توجهي به سطح فرهنگ, سنن و آداب قبیله اي, ايلي و خانوادگي و اعتقادات بیماران

تخلف به دو دسته تقسیم می شود :

• - تخلف انتظامی

• 2- تخلف کیفری

خصوصیات تخلفات انتظامی

- 1- جزء جرایم عمومی نیستند.
- 2- موضوع آن ها مربوط به رعایت شئون شغلی و رعایت شرح وظایف صنفی و حرفه ای است.
- 3- مرجع صلاحیت دار به رسیدگی سازمان نظام پزشکی و هیئت های انتظامی مربوطه هستند.
- 4- مجازات ها انتظامی بوده و از طرف هیئت های انتظامی تعیین می شوند.
- 5- قابل بیمه شدن نیستند.

مجازات های تخلفات انتظامی

- الف) تذکر یا توبیخ شفاهی در حضور هیات مدیره نظام پزشکی محل
- ب) اخطار یا توبیخ کتبی با درج در پرونده نظام پزشکی محل
- ج) توبیخ کتبی با درج در پرونده نظام پزشکی و نشریه نظام پزشکی محل یا الصاق رای در تابلو اعلانات نظام پزشکی محل
- د) محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته از سه ماه تا يك سال در محل ارتکاب تخلف

ه) محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته از سه ماه تا یکسال در تمام کشور

و) محرومیت از اشتغال به حرفه های پزشکی از بیش از یکسال تا پنج سال در تمام کشور

ز) محرومیت دائم از اشتغال به حرفه های پزشکی و وابسته در تمام کشور (1)

با تشکر از توجه شما عزیزان